

**ПРОВЕДЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО АУДИТУ У СФЕРІ
ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ**

Сарахман Оксана Миколаївна, к.е.н., доцент

Шурпенкова Руслана Казимирівна, к.е.н., доцент

ДВНЗ «Університет банківської справи»

Львівський навчально-науковий інститут

Oksana Sarahman, PhD, sarahman88@ukr.net

Ruslana Shurpenkova, PhD, ruslana.shurpenkova@gmail.com

Higher State Education Institution «Banking University»

Анотація. В статті досліджена правова природа стратегічного аудиту в Україні, визначено поняття «стратегічний аудит», розглянуто основні елементи стратегічного державного аудиту, обґрунтована важливість та необхідність впровадження стратегічного аудиту для здійснення ефективного державного фінансового контролю.

Ключові слова: стратегічний аудит, державний фінансовий контроль, аудитор, Рахункова палата.

Інтеграційні процеси, що розвиваються в Україні та сучасний стан економіки вимагають від держави нових підходів до організації фінансового контролю.

На сьогоднішній день в Україні проводяться заходи для поступового переходу державного управління до рівня європейських стандартів. Але все ж таки, система державного фінансового контролю, яка діє сьогодні в Україні, не в повній мірі відповідає вимогам сучасності, адже основним недоліком є недосконале законодавство. Це полягає в :

- наявності великої кількості нормативно-правових актів, що регулюють діяльність окремих органів державного фінансового контролю;
- відсутності базового закону про фінансовий контроль, який би чітко формулював поняття, сутність, форми, види та методи фінансового контролю, а також розмежування повноважень між суб'єктами контрольної діяльності тощо [1, с. 145-149].

Стає очевидним, що нові підходи до організації бюджетного процесу в Україні, які спрямовані на середньострокове та довгострокове бюджетне планування, потребують застосування нових сучасних видів і методів державного фінансового контролю, таких як стратегічний аудит державних фінансів.

У законодавстві України, яке регулює сферу аудиту, визначення поняття «стратегічний аудит» не надається. В свою чергу зарубіжна наукова думка з питань стратегічного аналізу та аудиту розглядає стратегічний аудит як процес збирання інформації, який використовується для розробки конкретних цілей та стратегії бізнесу.

Проаналізувавши різні підходи до визначення поняття «стратегічний аудит» як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, можна констатувати такі два основних підходи:

– 1 підхід – визначає стратегічний аудит як підвид управлінського аудиту, який оцінює перспективи розвитку організації або ж ефективність вкладених ресурсів (Гусєва Ю.В., Маркова В.Д., Піскунова С.І., Піскунов О.О., Любезнов Л. М.);

– 2 підхід – розглядає стратегічний аудит як область аудиторсько-консалтингової діяльності, яка й виробляє всебічну оцінку внутрішніх і зовнішніх умов діяльності (Журавльов П.В., Алексєєва І.В., Томпсон А.А., Одегов Ю.Г., Стріклєнд А. Дж.).

Слід наголосити, що стратегічний аудит не замінює фінансовий аудит. Поєднувати стратегічний аудит з іншими видами аудиту на наш погляд є доцільним явищем.

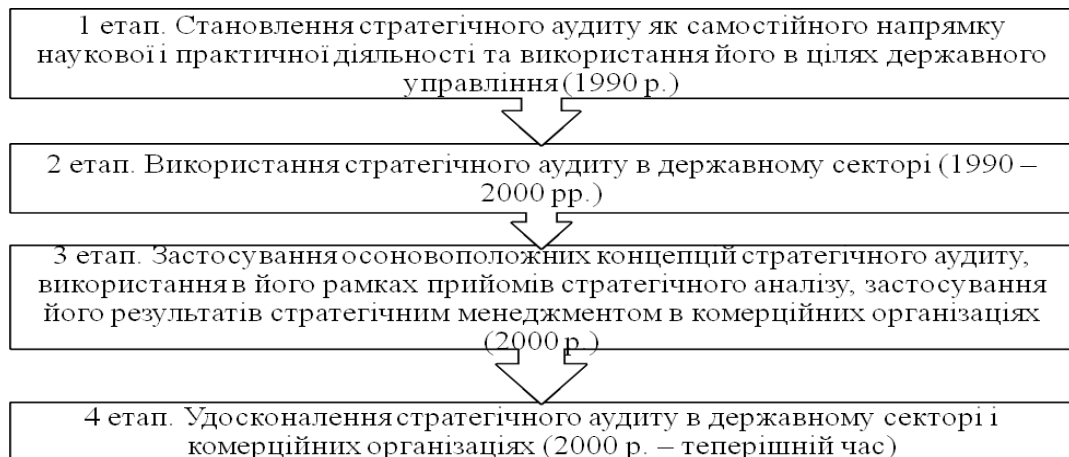
Перший та згодом й подальший досвід застосування законодавства про аудит в Україні виявив деякі прогалини, протиріччя та слабкі місця відповідного законодавства. Недосконале регулювання ринку аудиторської діяльності в Україні призвело до проблем з підтвердження якості і достовірності фінансової звітності підприємств та банків. Це в свою чергу, підвищує ризики банкрутства таких суб'єктів господарювання, що знижує рівень довіри до них з боку потенційних інвесторів та населення, а також створює перешкоди у залученні інвестицій в національну економіку в цілому. Все це призвело до необхідності поглибленого погляду на проблему правового регулювання інституту аудиту в цілому в Україні з метою його вдосконалення.

Стратегічний аудит є сучасним методом та актуальним інструментом підвищення ефективності управління в довгостроковій перспективі, кардинальної перебудови виробничих та організаційних процесів. Стратегічний аудит є інструментом правильної, раціональної, економічної побудови внутрішніх та зовнішніх бізнес-процесів і виконання господарських операцій.

На сьогоднішній момент методологія та методика стратегічного аудиту в Україні перебуває на етапі становлення та розвитку. Проаналізувавши світовий досвід, можна виділити 4 основні етапи еволюції стратегічного аудиту (рис.).

Суб'єктами стратегічного аудиту в Україні є: незалежні аудитори, ревізори фінансових інспекцій, працівники Рахункової палати. Відповідно до Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” аудитор – це фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, має відповідний практичний досвід та включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності [2].

В Україні в основному сформовано національну систему аудиту, аналогічну системам аудиту країн з ринковою економікою. Базовими складовими національної системи аудиту є, з одного боку, аудитори та аудиторські фірми, а з іншого – професійна громадська організація (Спілка аудиторів) та Аудиторська палата України.

Рисунок – Етапи еволюції стратегічного аудиту

Джерело: [3, с. 38-45].

Всі операції, що мають фінансові наслідки для Державного бюджету України, які здійснюють у ході своєї діяльності будь-які установи, організації, суб'єкти підприємницької діяльності, незалежно від форм власності, є об'єктом контролю з боку Рахункової палати.

Аудитори Рахункової палати застосовують системний підхід до організації проведення перевірок і аналізу їх результатів. У щоденній роботі фахівці Рахункової палати велику увагу приділяють аналітичній діяльності, оцінці ефективності управління об'єктами перевірки.

Отже, Рахункова палата виступає органом, який надає суспільству та органам влади достовірну реальну інформацію щодо стану управління коштами Державним бюджетом України.

Спираючись на світовий досвід, в Україні відбувається перехід від ретроспективних форм державного контролю, таких, як ревізія та перевірки, до нової його форми – державного фінансового аудиту. Це зумовлено необхідністю покращення результативності державного фінансового контролю загалом, поліпшення діяльності виконавчих органів влади та різноманітних організацій, що використовують державні ресурси, а також необхідність запровадження у бюджетній сфері нової, менш фіскальної, але більш оперативної та партнерської форми контролю.

Саме тому, взявши за основу зарубіжний досвід, пропонуємо такі рекомендації для вдосконалення стратегічного аудиту як засобу здійснення державного фінансового аудиту в Україні:

- підготовка національних стандартів та методичної бази до міжнародних та європейських стандартів, зважаючи на євроінтеграційний курс України;
- розроблення єдиної інформаційної бази та нормативно-правового забезпечення функціонування органів внутрішнього та зовнішнього аудиту;
- на законодавчому та практичному рівні забезпечити налагоджену співпрацю Рахункової палати з правоохоронними та судовими органами, що надасть змогу максимального відшкодування порушниками зав-

даних державі збитків та повернення державних коштів, які були використані нецільовим шляхом;

- аналіз досвіду запровадження стратегічного аудиту в системі державного фінансового контролю зарубіжних країн, його методологічне та правове забезпечення, що сприятиме розробці фундаменту для вдосконалення та подальшої розбудови існуючої системи в Україні;
- підготовка кадрів відповідної кваліфікації, стимулювання престижності професії, створення державних місць у вищих навчальних закладах України.

Висновки. Стратегічний аудит відіграє важливу роль не тільки в сучасному веденні бізнесу, а й здійсненні державного фінансового контролю. По-перше, за допомогою стратегічного аудиту оцінюються перспективи розвитку всієї країни в цілому, а також результати великих державних програм і системних реформ, визначається стратегічний напрям державної політики. По-друге, його проведення дає змогу порівняти декілька проєктів державного розвитку і вибрати найбільш вигідну стратегію для держави. По-третє, стратегічний аудит дає змогу мінімізувати ризики в тій чи іншій сфері.

Стає очевидним, що нові підходи до організації бюджетного процесу в країні, які спрямовані на середньострокове та довгострокове бюджетне планування, потребують застосування нових сучасних видів і методів державного фінансового контролю, таких як стратегічний аудит державних фінансів.

Список використаних джерел

1. Поліщук В. В. (2014). Напрямки вдосконалення системи державного фінансового контролю: впровадження стратегічного аудиту. Публічне управління: теорія та практика, 2014. – С.145-149.

2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 1 жовтня 2018 року № 2258-VIII, BPP, N9, ст.50 // [Електронний ресурс] – Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Арсанукаев А.Х. Исследование эволюции стратегического аудита – Журнал «Учёт и статистика» №2 (38), 2015. – С.38-45.